

چه عواملی یک نمایه وب مناسب به وجود می آورند؟^۱

نوشته: مورین هنینگر^۲

ترجمه: عبدالرضا نوروزی چاکلی^۳

چکیده: خلق اطلاعات و شناسایی و کشف اطلاعات دو روی سکه هستند و ناشران و نمایه‌سازان همچون گذشته درصدد یافتن راه‌حل‌های منطقی‌تر برای انتقال دانش به این رسانه جدید، یعنی وب جهان‌گستر هستند. بر این اساس تاکنون تلاش‌هایی صورت پذیرفته و سعی شده تا از طریق استفاده از طرح‌های طبقه‌بندی مختلفی همچون دهمی دیویی و مش برای ایجاد راهنماهای موضوعی عمومی، مدخل‌های موضوعی مانند کتابشناسی‌ها و وب‌شناسی‌ها و نقشه‌های سایت‌ها گام‌هایی برداشته شود. امروزه نمایه‌سازان تلاش می‌کنند تا در نمایه‌سازی مدارک وب جهان‌گستر از ابر داده‌های مناسب استفاده کنند بطوری که بکارگیری و تشخیص استفاده از ابر داده‌های مناسب از اهمیت فراوانی برخوردار است. مقاله حاضر درصدد است تا ضمن معرفی مفاهیم ابر داده و ابر داده توصیفی، انواع روش‌های کشف مدرک در وب جهان‌گستر را مورد اشاره قرار داده و مسائلی که در نمایه‌سازی مناسب آن باید مدنظر قرار گیرد را مورد توجه قرار دهد.

کلیدواژه‌ها: طرح‌ها^۴، نمایه‌سازی، ابزارهای جستجوی سایت، کاربرد ابر برچسب‌ها^۵ (معرفی ابر داده‌ها^۶ و ابر داده‌های توصیفی^۷)، و ابزارهای راهنما و کمکی^۸

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

1. Maureen Heninger, "What makes a good web index?", The International Journal of Indexing, Vol. 21, No. 4 (Oct 1999) P. 182-183.

۲. همکار آموزشی دائمی دانشکده مدیریت و تکنولوژی سیستم‌های اطلاعاتی (SISTM)، سیدنی، استرالیا.

۳. عضو هیأت علمی دانشگاه شاهد و دانشجوی دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه فردوسی

4. Schemes

5. Meta Tags

6. Meta data

7. Descriptive Metadata

8. Navigation devices aids

سال گذشته از من خواسته شد تا یکی از داوران جایزه نمایه‌سازی وب ۱۹۹۸ که از طرف انجمن نمایه‌سازان استرالیایی^۱ ارائه شد باشم. تصور می‌کنم به این دلیل این پیشنهاد به من داده شد که من عضو گروهی هستم که دوره کوتاه مدت نمایه‌سازی مدارک وب را از طریق برنامه آموزش مستمر مدرسه مدیریت و تکنولوژی سیستم‌های اطلاع‌رسانی در دانشگاه نیوساوت ولز^۲ آموزش می‌دهد. با این همه ترجیح می‌دهم فکر کنم این درخواست به دلیل مهارتم در زمینه یافتن اطلاعات در اینترنت از من شد.

خلق اطلاعات و شناسایی و کشف اطلاعات دو روی سکه هستند. فعالیت اولی بدون روش‌شناسی مورد دوم نمی‌تواند عملی شود. نمایه‌سازان و ناشران می‌دانند که تهیه یک کتاب بدون در نظر گرفتن سرفصل‌ها، فهرست مندرجات، پانویس‌ها، کتابشناسی‌ها و نمایه‌های مفهومی که همان نمایه‌های پایانی کتاب^۳ هستند، تلاش بیهوده‌ای است. باید یک راه منطقی برای انتقال این دانسته‌ها به رسانه منتشر شده جدید - وب جهانگستر^۴ - وجود داشته باشد، چه مدرک منتشر شده مقاله، چه سایت وب شخصی یا وسیله ارجاعی مانند کتابشناسی باشد.

طرح‌های طبقه‌بندی^۵

طبقه‌بندی فرآیندی است که از طریق آن مواد مشابه، یا به صورت فیزیکی و یا به طور مفهومی، کنار هم جای می‌گیرند. این فرآیند، کشف وجود اطلاعات را از طریق مرور کردن مقدر می‌سازد. در مورد یک کتاب قدیمی، اطلاعات از طریق تقسیم کردن مجموعه کار به بخش‌هایی، اغلب با تقسیمات سلسله مراتبی بیشتری که به وسیله سرعنوان‌های فرعی نشان داده شده‌اند، طبقه‌بندی می‌شود. در وب این فرآیند تقریباً همیشه با مدارک شخصی صورت می‌گیرد و دلیل بدیهی آن چنین است که مدارک عموماً ابتدا به صورت مدرک واژه‌پردازی شده وجود دارند به طوری که تمام این خصوصیات درون‌ساز را دارا می‌باشند.

انواع دیگر انتشارات وب، کتابشناسی‌ها و سایت‌های وب شخصی معمولاً با فرآیند طبقه‌بندی - یا طرح‌های تهیه شده در داخل یا طرح‌های شناخته شده بین‌المللی مثل طبقه‌بندی

دهدی دیوی^۶ یا میش^۷ (سرعنوان‌های موضوعی پزشکی) - تطبیق یافته‌اند:

○ راهنماهای موضوعی عمومی، سایت‌های وب را داخل طبقات موضوعی سلسله مراتبی دسته‌بندی می‌کنند که معمولاً خود باعث برقراری نظم موضوعی گسترده‌ای می‌شود. به عنوان مثال: راهنماهای اینترنت بریتانیکا^۸، یاهو (تهیه شده در داخل)^۹، بابل (دهدی دیوی)^{۱۰} و آستل (سازگاری مویز)^{۱۱}.

○ مسدخ‌های موضوعی^{۱۲} (کتابشناسی‌ها^{۱۳}، وب‌شناسی‌ها^{۱۴}) اغلب از طرح‌های طبقه‌بندی شده در داخل استفاده می‌کنند، بقیه از طرح‌های استاندارد مانند: اُسنی (میش)^{۱۵} استفاده می‌نمایند.

○ سایت‌های وب معمولاً ابزارهای طبقه‌بندی مانند طبقات موضوعی گسترده، نقشه‌های سایت و لیست‌های الفبایی را به کار می‌گیرند.

نمایه‌سازی

1. Australian Society of Indexers
2. University of New South Wales
3. Back-of-book indexes
4. World Wide Web
5. Classification Schemes
6. D.D.C. (Dewey Decimal Classification)
7. MeSH (Medical Subject Headings)
8. Britanica Internet Guide
9. Yahoo (homegrown)
10. BUBL (Dewey Decimal)
11. Austl II (adaptation of Moys)
12. Subject Gateways
13. Bibliographies
14. Webliographies
15. OMNI (MeSH)

○ سایت‌های در حال توسعه که در حال اضافه کردن اطلاعات جدید و ارزشمند می‌باشند.

تقریباً تکنولوژی نمایه‌سازی موتور کاوش هنوز ابتدایی است. بنابراین نمایه‌سازی شدن مدارک با ابر داده‌های مناسب مهم است، زیرا این نمایه‌سازان خودکار در جمع‌آوری و جستجوی عناصر ابر داده‌ها دقیق‌تر خواهند شد.

ابری برچسب‌ها و ابر داده‌های دیگر تعریف ابر داده

همهٔ ابر داده‌ها به معرفی، توصیف و مکان‌یابی اطلاعات کمک کرده و عموماً به عنوان عناصر یا مشخصه‌ها^۳ شناخته می‌شوند. تعداد زیادی از طرح‌های توصیفی جاری ابر داده، این مشخصه‌ها را به عنوان "عناصر هسته‌ای"^۴ فهرست‌بندی می‌کنند. به عنوان مثال مرکز دوبلین^۵، آگلز^۶ و طرح ابر داده انزلیک^۷. بعضی عناصر مانند: عنوان، پدیدآور/ نویسنده، تاریخ و غیره امکان کشف یک مدرک مشخص را می‌دهند. اینها همان مشخصه‌های تعریف‌کننده ابر داده هستند. آنها مدرک را به عنوان یک شیء واحد توصیف می‌کنند.

ابر داده توصیفی

به منظور تسهیل در کشف اطلاعات دربارهٔ یک موضوع مشخص (به عنوان مثال در موقعیت جستجوکنندهٔ اطلاعاتی که مدرک موجود را نمی‌شناسد) استفاده از مشخصه‌های ابر دادهٔ بیشتری مورد نیاز است. مشخصه‌ها یا عناوین متعدد موضوع و / یا توصیف، بعضی شاخص‌های داده را که در

نمایه‌سازی فرآیندی است که امکان بازیابی بخش‌های خاصی از اطلاعات را از کل مجموعهٔ اطلاعات می‌دهد. نمایه‌سازی دو نوع عمومی دارد: نمایه‌سازی کلیدواژه‌ای^۱ و نمایه‌سازی مفهومی^۲. نمایه پایانی کتاب سنتی شامل هر دو نوع است. اولی که همان کلید واژه‌ای است می‌تواند به همان آسانی که توسط انسان ساخته می‌شود و عموماً نیز ارزان‌تر، توسط کامپیوتر ساخته شود. گرچه تجارب زیادی در زمینهٔ نمایه‌سازی مفهومی کامپیوتری شده وجود داشته است اما نمایه‌سازی مفهومی، به طور مؤثرتر توسط نمایه‌سازان انسانی ساخته می‌شود.

در انتشارات وب هم نمایه‌سازی کلیدواژه‌ای و هم نمایه‌سازی مفهومی به کار برده می‌شود، گرچه مورد دوم به ندرت مورد استفاده قرار می‌گیرد. اینها با استفاده از:

○ ابزارهای جستجوی سایت‌های وب

○ ابری برچسب‌ها

○ و فهرست‌الفبایی کلیدواژه‌ها و مفاهیم

قابل دسترسی هستند.

مؤثرترین روش برای یافتن اطلاعات، رفتن به سایتی است که می‌دانید اطلاعات را در بر دارد. در صورتی که یک سایت شخصی در یک موضوع یا محدوده‌ای خاص مورد توجه قرار گیرد، یک ابزار جستجوی سایت (عموماً موتور جستجو) امکان بازیابی سریع و مستقیم اطلاعات را می‌دهد. گروه مشاوره‌ای کسه بر [www. Searchtools. Com/](http://www.Searchtools.com) نظارت دارد، معیارهای زیر را برای سایت‌هایی که باید توسط ابزار جستجوی خودکار نمایه‌سازی شوند ارائه می‌دهد:

○ سایت‌های دارای داده‌های ارزشمند با صفحات زیاد. در این نوع سایت‌ها تعیین تعداد دقیق صفحات مشکل است زیرا به تراکم اطلاعات بستگی دارد. به عنوان مثال اگر شما مرور بیش از ۵۰ کتاب را در نظر دارید، بازدیدکنندگان جستجوی کتاب‌های دیگری از همان نویسنده یا کتاب‌های دیگری که در موردشان شنیده‌اند را خواهند خواست.

○ سایت‌هایی که دارای بازدیدکنندگان زیادی می‌باشند که از طریق موتورهای کاوش در صفحات درون سلسله مراتب سایت وارد می‌شوند.

1. Keyword indexing
2. Concept indexing
3. attributes
4. Core elements
5. Dublin Core
6. AGLS
7. ANZLIC

مدرکی وجود دارد با عنوان "محتوای موضوعی (توصیفگر)"^۱ ارائه می دهند.

زبان نشانه گذاری فوق متن^۲ محتوای ابر برچسب ها را آماده می کند، اما در این موقع مدارک خیلی کمی در وب از ابر داده استفاده می کنند. وقتی که ابر داده موجود باشد عموماً به صورت یک رشته از کلیدواژه ها یا یک عبارت می باشد. مرکز دوپلین و اگلز با اضافه کردن واژه های موضوعی گرفته شده از طرح های از پیش آماده شده ای مانند: دیوبی یا میش، این صراحت و دقت را به وجود می آورند. چنین مراحل معتبری بدون استفاده از عناصر مرکز دوپلین، می توانند به کار گرفته شوند.

تفسیر^۳

تفسیر، نمایه سازی نیست اما ابزار دیرینه کتابشناسی^۴ یا نوعی ابر داده توصیفی می باشد. اگر محتوا در ماهیت سنجیده شود، تفسیر حتی برای مدخل موضوع با ارزش تر و افزوده بسیار عالی می شود.

فهرست های الفبایی کلیدواژه ها و مفاهیم

انواع ابر داده هایی که تاکنون مورد بحث قرار گرفتند، به طور بالقوه کشف مدارک مناسب را تسهیل می کنند، اما دسترسی مستقیم به اطلاعات دقیق موجود در آن مدارک را فراهم نمی آورند. این دستیابی، نیازمند "ابزارهای قدرتمند کشف" می باشد که ممکن است یک ترتیب الفبایی ساده از عناوین یک مدرک موجود در سرویس دهنده وب^۵، یا یک نمایه تخصصی به وجود آمده در آخر کتاب باشد که دسترسی را نه تنها به کلمات خاص بلکه به مفاهیم موضوعی فراهم می آورد.

به این ترتیب یک چنین نمایه ای می تواند مؤثرتر از نمایه سازی خودکار یک سایت باشد اما این کار گران است و تنها باید برای سایت های مهم یا موارد ناچاری در نظر گرفته شود.

ابزارهای راهنما و کمکی^۶

هر چه ابزارها برای دسترس پذیر کردن مدارک وب،

استفاده می شوند، در محیط پیوسته^۷، به کمک بیشتری نیاز است. کمک های شناخته شده ارجاعی "نگاه کنید به"^۸ و "نیز نگاه کنید به"^۹ به عنوان ابر پیوندها^{۱۰} تعبیر می شوند اما باید به طور منطقی سازمان یافته و به طور معقولانه بکار گرفته شوند و همیشه در انتهای فهرست، پیشنهادهایی از امکانات بیشتر، بسیار خوشایند و مفید هستند.

بالاخره در محیط وب یک حس سردرگمی می تواند وجود داشته باشد. اطلاع از توالی منطقی مدرک چاپ شده نایاب است. نمایه مناسب وب باید شامل عناصر طراحی مناسب که چنین جهت یابی را فراهم می آورند باشد. باید ابزارهای راهنمایی که دسترسی فوری به تمام قسمت های عمده^{۱۱} اصلی^{۱۱} اطلاعات را در مدرک یا سایت فراهم می آورند موجود باشند و بسیار مهمتر اینکه، چنین ابزارهای راهنمایی باید همیشه و نه در حد ایجاد مزاحمت، قابل رؤیت باشند.

1. Aboutness
2. HTML (Hypertext Mark up Language)
3. Annotations
4. Long - Standing bibliographic tool
5. Web Server
6. Navigation devices and aids
7. Online
8. See
9. See also
10. Hyterlinks
11. Chunks